

NANCY SPRINGER

EnOLA

HOLMS

DINGUSIO MARKIZO BYLA

baltos lankos

mother?

Nancy Springer

ENOLA HOLMS

DINGUSIO MARKIZO BYLA

romanas

Iš anglų kalbos vertė Marta Kuzmickaitė-Jurkevičienė

baltos lankos

RYTŲ LONDONE SUTEMUS, 1888-ŪJŲ RUGPJŪTIS

Šviesa tesiskverbia iš kelių vis dar veikiančių dujinių gatvės žibintų ir virš grindinio kybančių krosnelių – jas prižiūri senukai, prie smuklių prekiaujantys virtomis sraigėmis. Nepažįstamoji, nuo skrybėlės iki batų vilkinti juodai, nepastebimai juda nuo šešėlio prie šešėlio, tarytum pati būtų ne kas kita kaip šešėlis. Ten, iš kur ji atvyko, neįsivaizduojama, kad moteris ryžtųsi tokiai kelionei – naktį be vyro, tėvo ar brolio pagalbos. Bet ji imsis bet ko, kad rastų, ką praradusi.

Išplėstomis akimis, slepiamomis juodo šydo, eidama tyrinėja, ieško, stebi. Mato stiklo šukes ant suskeldėjusio šaligatvio. Mato žiurkes, drąsiai velkančias bjaurias plikas uodegas. Mato nuskurusius vaikus, basus lakstančius tarp žiurkių ir stiklo duženų. Mato poreles: vyrai raudonos flanelės liemenėmis ir moterys pigiomis šiaudinėmis skrybėlaitėmis traukia susikibę už parankių. Mato žmogų, gulintį prie sienos, girtą ar tiesiog įmigusį tarp žiurkių, o gal ir negyvą.

Žiūrėdama ji ir klausosi. Kažkur netoliese prirūkusiame ore suskamba ryla. Paslaptingoji ieškotoja girdi kauštelėjusią jos muziką. Girdi mažą mergaitę, šūkčiojančią: „Tėti? Tėt?!“ prie smuklės durų. Girdi riksmus, juoką, girtas dejones,

gatvės prekeivius, šaukiančius: „Austrės! Acte pamirkyt ir ryt
cielas, keturios – pensas!“

Ji užuodžia actą. Užuodžia džina, virtus kopūstus ir
karštas dešras, sūrų gretimo uosto dvelksmą ir Temzės smar-
vę. Užuodžia pūvančias žuvis. Užuodžia šviežias nuotekas.

Ji pagreitina žingsnį. Turi judėti į priekį, nes ieško ne tik
ji, bet ir jos. Juodu šydu prisidengusi medžiotoja yra medžio-
jama. Ji turi nueiti taip toli, kad persekiotojai neberastų.

Prie kito gatvės žibinto pamato moterį padažytomis lū-
pomis ir apvestomis akimis, lūkuriuojančią priedury. Priva-
žiuoja dviratis vežimaitis, stabteli, iš jo išlipa vyras, vilkin-
tis fraku ir užsivožęs spindintį šilkinį cilindrą. Nors moteris
prieduryje vilki vakarine suknia gilia iškirpte, kadaise galė-
jusia tikti šio džentelmeno klasės ledi, paslaptingoji stebėto-
ja nemano, kad vyriškis atvykęs pašokti. Ji mato išvargusias
prostitutės akis, išduodančias baimę, kad ir kaip šypsotų nu-
raudonintos lūpos. Tokią kaip ji visai neseniai rado už kelių
gatvių negyvą, papjautą. Nusukusi žvilgsnį tamsioji ieškotoja
keliauja toliau.

Apšepęs, sieną ramstantis vyras mirkteli. „Ponia, ką čia
veikiat viena? Gal kompanijos?“ Jei būtų džentelmenas, ne-
pristatytas nekalbintų. Nekreipdama dėmesio, ji skuba pro
šalį. Ji negali su niekuo kalbėtis. Ji čia svetima. Šis suvokimas
netrikdo – ji visur svetima. Tam tikra prasme visad buvo vie-
na. Bet širdies neaplenkia skausmas, jai tyrinėjant šešėlius,
nes dabar ji neturi namų, yra svetima didžiausiame pasaulio
mieste ir nežino, kur galės šiąnakt bluostą sudėti.

Jeigu apvaizdai malonėjus ir išgyvens iki ryto, tegali vil-
tis rasti savo ieškomą mylimą žmogų.

Giliau ir giliau į šešėlius ir Rytų Londono pakrantės lūš-
nynus – ji vis eina pirmyn. Viena.

PIRMASAI SKYRIUS

Tikrai norėčiau sužinoti, kodėl motina mane pavadino Eno-la – vardu, kuris, skaitant iš kitos pusės, reiškia „viena“*. Mama mėgo, o gal vis dar mėgsta rebusus, tad tikrai buvo ką nors sumaniusi – ką nors nujautė ar savotiškai laimino, o gal jau tada turėjo planą, nors mano tėvas dar buvo gyvas.

Kad ir kaip ten yra, augdama bene kasdien girdėjau: „Ir viena puikiai susitvarkysi.“ Būtent taip svajokliška atsisveikindavo išeidama klajoti po kaimo apylinkes, nešina eskizų albumu, teptukais ir akvarele. Išties viena ir likau, kai vieną liepos vakarą, per mano keturioliktą gimtadienį, ji taip ir negrįžo į Ferndelo Holą – į mūsų namus.

Šventė vis tiek vyko – su liokajumi Leinu ir jo žmona vi-rėja, tad iš pradžių dėl mamos nesirūpinau. Nors bendravome šiltai, mama ir aš retai kišdavomės viena į kitos reikalus. Spėjau, kad užtruko dėl kokių neatidėliotinų darbų, juoba kad buvo nurodžiusi poniai Lein per arbatėlę perduoti man kelis paketus.

Mamos dovanos:

- piešimo reikmenys: popierius, grafitiniai pieštukai, peiliukas jiems padrožti, guminiai trintukai – viskas

* *Alone* – viena (angl.) (čia ir toliau – vert. past.).

sumaniai sudėta plokščioje medinėje dėžutėje, ji atidaryta atstoja molbertą;

- stora knyga pavadinimu „Gėlių reikšmės: su pastabomis apie žinutes, perduodamas vėduoklėmis, nosinaitėmis, vašku spaudams ir pašto ženklais“;

- daug mažesnė šifruotų žinučių knyga.

Piešti mokėjau tik šiek tiek, bet motina skatino puoselėti įgūdį. Žinojo, kad mėgstu paišaliooti, su malonumu skaitau mažne visas knygas bet kokiomis temomis, bet šifrai man *nerūpi* – tai irgi žinojo. Vis dėlto savo rankomis sukurdė šitą knygutę, aiškiai matyti, lankstydama ir siūdama dailiomis gėlėmis akvarele dekoruotus lapus.

Akivaizdu, kad prie šios dovanos dirbo kurį laiką. Ji nepamiršo manęs, tariau sau. Tvirtai. Kelis kartus per vakarą.

Nors neturėjau supratimo, kur galėtų būti mama, tikėjau, kad naktį arba grįš namo, arba žinią atsiųs. Miegojau gana ramiai.

Vis dėlto kitą rytą Leinas papurtė galvą. Ne, ponias negrįžusi. Ne, iš jos nieko negirdėti.

Lauke krito pilkas lietus, tinkantis man pagal nuotaiką, vis labiau smelkiantį nerimą.

Po pusryčių užbėgau laiptais į savo miegamąjį – mielą prieglobstį; spinta, praustuvas, komoda ir kiti baldai jame balti, rožinėmis ir melsvomis gėlytėmis margintais kraštais. „Kaimiški“ – taip galėtumei pavadinti, pigūs baldeliai, tinkami nebent vaikui, bet man jie patiko. Dažniausiai.

Šiandien ne.

Negalėjau likti namie; prisėsti galėjau nebent ant batų maudamasi kaliošus. Vilkėjau marškinius ir plačkelnes – patogius rūbus, kadaise priklausiusius vyresniems broliams,

ant jų užsimečiau lietaus apsiaustą. Visa guminė nudundėjau laiptais ir iš stovo koridoriuje išsitraukiau skėtį. Išeidama per virtuvę, pranešiau poniai Lein: „Išeinu pasidairyti.“

Keista: būtent šiuos žodžius ištardavau bene kasdien eidama iš namų. Ko nors pasidairyti, nors dažniausiai nežinodavau ko. Bet ko. Laipiodavau medžiais vien tam, kad pamatyčiau, kas juose: raudonai ir geltonai dryžuoti sraigių kiautai, riešutų kekės, paukščių lizdai. Radusi šarkos lizdą tikrindavau, kas viduje: sagos, kaspino atraižėlės, kažkieno pamestas auskaras. Apsimesdavau, kad dingo kas nors vertinga, ir ieškodavau.

Bet šįkart apsimitinėti nereikėjo.

Ponia Lein irgi suprato, kad šis kartas kitoks. Anksčiau būtų šūktelėjusi: „Kur skrybėlė, panele Enola?!“, mat niekada jos neužsivožiu. Šįsyk stebėdama mane išeinančią ji nieko nesakė.

Einu – pasidairysiu motinos.

Tikrai maniau, kad ją rasiu pati.

Vos tik iš virtuvės manęs nebegalėjo matyti, pasileidau lakstyti pirmyn ir atgal, tarsi medžiojantis skalikas, ieškantis bet kokio su mama susijusio ženklo. Vakar ryte gimtadienio proga man leido ilgiau pasivartyti lovoje, tad nemačiau motinos išeinant. Tačiau spėdama, kad ji, kaip visad, kelias valandas praleido piešdama gėlių ir kitų augalų studijas, pirmiausia ieškojau jos Ferndelo žemėse.

Rūpindamasi dvaru, mama augalams leido tiesiog augti sau. Basčiausi po išvešėjusius gėlynus, pievas, priaugusias gervuogienojų ir kitų dygliakrūmių, mišką, raizgomą vynuogių ir gebenių lipikių. Ir visą laiką mane merkė pilkas plyšaujantis dangus.

Senasis kolis Redžinaldas risnojo greta, kol pavargo šlap-
ti, tada susirado pastogę. Nuovokus gyvūnas. Permirkau iki
kelių; žinojau, kad irgi reikėtų pasekti jo pavyzdžiu, bet ne-
galėjau. Spartėjant žingsniui, stiprėjo mano nerimas, o dabar
lyg botagu ėmė varyti siaubas. Klaiki baimė, kad motina guli
kur nors sužeista ar serganti, ar – negalėjau visai atmesti šios
galimybės, mama toli gražu ne jaunuolė – ištikta širdies smū-
gio. Juk ji galėtų būti... bet negali nė pagalvoti taip tiesmukai,
yra kitų žodžių. Išleidusi paskutinį kvapą. Iškeliausi anapus.
Nebe tarp mūsų. Išėjusi pas mano tėvą.

Ne. Prašau.

Galėtumei pamanyti, kad nebūčiau turėjusi taip rūpintis
motinai dingus, nes mudvi nebuvo „artimos“. Priešingai.
Jaučiausi kraupiai, atrodė, kad jei kas ir bus jai nutikę, tai tik
dėl mano kaltės. Visada jaučiausi nusikaltusi – už bet ką, kad
kvėpuoju, – mat motinai gimiau nepadoriai vėlai. Skandalas,
našta, žinote. Visada tikėjausi užaugianti ir sutvarkysianti
reikalus. Vieną dieną, vyliausi, kursiu savo gyvenimu šviesą,
pakylėsiančią mane iš gėdos šešėlio.

Ir tada, suprantate, mano motina mane pamils.

Tad ji turi būti gyva.

Ir aš *turiu* ją surasti.

Ieškodama išnaršiau mišką, kuriame ištisos dvarininkų
kartos medžiodavo kiškius ir kurapkas. Lipau aukštyn ir žė-
myn paparčiais apžėlusia uola su grota, nuo kurios ir kilęs šių
namų pavadinimas. Mėgau šią vietą, bet šiandien neužtrukau.
Toliau keliavau parko krašto link, kur baigiasi miškas ir prasi-
deda dirbama žemė.

Traukiau ir į laukus, nes mama tikrai galėjo čia ateiti gė-
lių. Ferndelas gana arti miesto, tad šių žemių nuomininkai

vietoje daržovių ėmėsi auginti varpelius, našlaites ir lelijas – taip geriau vertėsi, kasdien į Kovent Gardeną pristatydami šviežių žiedų. Čia eilėmis augo rožės, gludai, liepsnojo gvaizdūnės ir aguonos – visos skirtos Londonui. Žvelgdama į gėlių laukus svajojau apie švytintį didmiestį, kur besišypsančios tarnaitės kiekvieną prabangių namų kambarį kasdien puošia gėlių puokštėmis, o kilmingos damos ir karališkosios ledi kas vakarą puošiasi ir kvėpinasi – plaukus ir suknius – plukėmis ir žibuoklėmis. Londonas, kur...

Bet šiandien gėlių laukai tyvuliavo apsemti lietaus ir mano svajonės apie Londoną tetruko kvėpsnį ar du, prieš išsisklaidydamos tarsi rūkas, kylantis virš laukų. Plačių laukų. Mylių mylios laukų.

Kurgi motina?

Svajonėse – apie mamą, ne Londoną – randu ją pati kaip herojė, o ji išgelbėta žvelgia į mane su dėkingumu ir susižavėjimu.

Bet tai tik svajonės – o aš kvaiša.

Lig šiol buvau apieškojusi tik ketvirtį dvaro valdų, dar mažiau – dirbamų laukų. Mama, jei guli kur sužeista, išleis paskutinį kvapą prieš man savo jėgomis ją surandant.

Apsisukau ir parskubėjau į dvarą.

Man grįžus ponas ir ponia Leinai pripuolė lyg du paukšteliai: jis atėmė skėtį, nutraukė nuo manęs permirkusį apsiaustą ir batus, o ji skubino mane į virtuvę sušilti. Nors rangas neleido jai manęs barti, savo nuomonę aiškiai išsakė. „Žmogus turi būti ne viso protelio, kad valandų valandas po lietu vaikščiotų“, – tarė didelei anglimis kūrenamai krosniai, pataisydama vieną iš dangčių. „Nesvarbu, žmogus paprastas ar aristokratas, peršalimas gali pribaigt“, – perspėjo arbatinį, statomą ant krosnies. „Džiovai nesvarbu asmenybės ir aplinkybės“, – pasakė arbatos

dėžutei. Neturėjau atsakyti, nes ne su manimi ji ir kalbėjo. Nebūtų galėjusi kaip nors taip kalbėti *su manimi*. „Kuo puikiausiai gali būti nepriklausomas ir nesiieškodamas anginos, pleurito, plaučių uždegimo ar dar ko blogiau“, – arbatos puodeliams. Tada atsisuko į mane ir pakeitė toną:

– Prašau atleisti, panele Enola, gal jau norėsite priešpiečių? Gal prisitrauktumėt kėdę arčiau krosnies?

– Nurusiu kaip skrebutis, jei prisitrauksiu. Ne, priešpiečių nenorėsiu. Gal yra kokio žinia iš motinos?

Jau žinojau atsakymą – juk Leinai man iškart būtų pasakę, jei būtų ką išgirdę. Ir vis tiek nesusiturėjau neklaususi.

– Nėra, panele.

Vyniojo rankas į prijuostę, tartum vystytų kūdikį. Aš atsisojau.

– Tuomet turiu išsiųsti kelias žinias.

– Panele Enola, bibliotekoje nedega židiny. Leiskite atnešti jums priemonės čionai, prie stalo, panele.

Ir pati nudžiugau, kad nereikės sėdėti dideliame odiniame krėsle tam niūriam kambary. Į šiltą virtuvę ponija Lein nuo bibliotekos stalo atnešė mūsų šeimos herbino popieriaus, rašalinių ir plunksnų, kartu kelis lakštus sugeriamojo popieriaus.

Mirkydama plunksną į rašalą, kreminės spalvos lape užrašiau kelis žodžius: informavau vietinį konsteblių, kad paklydusi mano motina, maloniai prašome surengti jos paiešką.

Tada sėdėjau svarstydamą: ar tikrai reikia?

Deja, taip. Nebegaliu atidėlioti.

Dar lėčiau parašiau kitą žinutę – ši netrukus nuskries mylias laidais ir bus išspausdinta teletaipu:

**LEDI JUDORIJA VERNĖ HOLMS DINGUSI NUO
VAKAR TŠK PRAŠAU PATARTI TŠK ENOLA HOLMS**

Nukreipiau Maikroftui Holmsui į Pal Malą Londone.

Tą pačią žinutę – Šerlokui Holmsui į Beikerio gatvę, irgi
Londone.

Broliams.